

РІШЕННЯ
РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Овсяник Олександр Олександрович народився 22 грудня 1991 року, громадянин України, освіта вища: у 2015 році здобув ступінь магістра в Полтавському державному аграрному університеті за спеціальністю «Агрономія» та здобув кваліфікацію агронома-дослідника.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Полтавського державного аграрного університету Міністерства освіти і науки України, м. Полтава від 26 травня 2026 року № 181 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –	Сергій ПОСПЕЛОВ – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І. Сазанова Полтавського державного аграрного університету.
Рецензентів –	Ольга БАРАБОЛЯ – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри рослинництва Полтавського державного аграрного університету; Роман ОЛЕПІР – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І. Сазанова Полтавського державного аграрного університету.
Офіційних опонентів –	Олег ПРИСЯЖНЮК – доктор сільськогосподарських наук, професор, директор Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України; Ігор ДІДУР – доктор сільськогосподарських наук, професор, директор ННІ агротехнологій та природокористування Вінницького національного аграрного університету.

на засіданні «30» липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство», спеціальність Овсянику Олександру Олександровичу на підставі публічного захисту дисертації «Продуктивність агроценозів конопель посівних (*Cannabis sativa* L.) залежно від елементів технології вирощування в умовах Лівобережного Лісостепу України за спеціальністю 201 Агрономія.

Дисертацію виконано у Полтавському державному аграрному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Полтава.

Науковий керівник: Микола МАРЕНИЧ, доктор сільськогосподарських наук, професор, ННІ агротехнологій, селекції та екології Полтавського державного аграрного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація написана українською мовою, її основний зміст викладено на 158, з яких 122 – основного тексту, сторінках комп'ютерного тексту і включає: вступ, огляд літератури, умови й методику проведення досліджень, результати досліджень, економічний аналіз результатів, висновки, пропозиції виробництву, список використаних джерел. Робота містить 15 таблиць та ілюстрована 41 рисунком. Огляд літератури сформований на 214 сучасних джерелах, у тому числі – 169 іноземною мовою. Дисертація відповідає п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Кабінетом Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 1 стаття, яка індексується міжнародною наукометричною базою Scopus; 4 статті у фахових наукових виданнях України категорії Б (1 із них – одноосібно); 4 тези доповідей на наукових конференціях, 1 патент України на корисну модель та 1 методичні рекомендації.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Публікації у періодичних наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз (Scopus):

1. Marenych, M., Ovsianyk, O., Semenov, A., Hanhur, V., Yurchenko, S., Bahan, A., Shakalii, S., Marinich, L., & Laslo, O. Features of quality management of industrial hemp products (*Cannabis sativa* L.). *Journal of Ecological Engineering*, 27(5). 233–246. <https://doi.org/10.12911/22998993/216446>.

Публікації в наукових фахових виданнях України:

2. Маренич, М. М., & Овсяник, О. О. (2025). Особливості контролю сегетальної рослинності в посівах конопель посівних (*Cannabis sativa* L.). *Scientific Progress & Innovations*, 28(2), 18–22. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.02.03>.

3. Ovsianyk O. O., & Marenych M. M. (2025). The influence of fertilisers and pre-sowing seed treatment on the yield of industrial hemp (*Cannabis sativa* L.). *Scientific and Technical Bulletin of Livestock farming institute of NAAS*, 134, 228–237. <https://doi.org/10.32900/2312-8402-2025-134-228-237>.

4. Овсяник О. О., Маренич М. М. (2025). Формування урожайності конопель посівних (*Cannabis sativa* L.) залежно від забур'яненості посівів. *Scientific Progress & Innovations*, 28(3), 32–36. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.03.05>.

5. Овсяник О. О. Ефективність оптимізованих елементів технології вирощування конопель посівних (*Cannabis sativa*). *Scientific Progress & Innovations*. 2026. № 29 (1). С. 19–23. <https://doi.org/10.31210/spi2026.29.01.03>.

Публікації апробаційного характеру

6. Овсяник, О. О., & Тараненко, С. В. (2023). Збільшення сегменту вирощування конопель технічних в Україні. *Урожайність та якість продукції рослинництва за сучасних технологій вирощування, присвячена 90-річчю з дня народження професора Г. П. Жемели : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* С. 79–82.

7. Овсяник О. О. Особливості насінництва конопель посівних (*Cannabis sativa* L.) залежно від напрямів використання. *Сучасний стан та розвиток вітчизняного насінництва сільськогосподарських культур на шляху інтеграції у світову насінневу спільноту: матеріали науково-практичної конференції з проблем насінництва* (28 лютого 2025 р. / СГП – НЦНС, м. Одеса, Україна), 2025. С. 114–115.

8. Маренич М. М., Овсяник О. О. Вплив сортових властивостей на господарсько-цінні ознаки конопель посівних. *Сучасні напрями та досягнення селекції і насінництва сільськогосподарських культур: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (31 березня 2025 року) / Редкол.: М.М. Маренич (відп. ред.) та ін. Полтава: ПДАУ, 2025. С. 31–32.

9. Ovsianyk O. O. Quality management characteristics of hemp products. *Урожайність та якість продукції рослинництва за сучасних технологій вирощування, присвячена пам'яті професора Г. П. Жемели: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Полтава, 30 вересня 2025 р.). Полтава : ПДАУ, 2025. С. 94–96.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Бараболя Ольга Валеріївна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри рослинництва Полтавського державного аграрного університету.

1. У дисертаційній роботі автор належним чином враховує вплив дефіциту вологи характерного для окремих років проведення досліджень. Погодні умови дослідного періоду відзначалися значною варіабельністю температурного режиму та нерівномірним розподілом атмосферних опадів. Протягом років дослідження спостерігалися широкі коливання температур повітря і ґрунту, а також істотна нерівномірність випадання опадів, що забезпечило можливість всебічно оцінити вплив метеорологічних чинників на функціонування та продуктивність агроценозів конопель посівних. А чи не доцільно було б розглянути проведення меліоративних заходів у господарстві для стабільного вирощування даної культури? Зазначене зауваження є дискусійним та уточнюючим й не зменшить наукової цінності та практичного значення дисертаційної роботи.

2. Отримані результати свідчать про необхідність встановлення конкретного впливу нерегульованих факторів на формування показників продуктивності агроценозів конопель. Однак для цього необхідно провести тривалі дослідження в різних регіонах вирощування, встановити вплив погодних факторів, що передбачається програмою подальших досліджень, які ґрунтуються на наведеній в цій роботі результатах. Тому було б доцільно провести визначення в насінні конопель залишків важких металів після використання гербіцидного захисту посівів. Зазначене зауваження є дискусійним та уточнюючим й не зменшить наукової цінності та практичного значення дисертаційної роботи.

Олепир Роман Вікторович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І. Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Разом із позитивною оцінкою дисертаційної роботи, слід зазначити окремі зауваження та побажання:

У підрозділі 1.3 «Особливості застосування агротехнічних операцій» значну увагу приділено огляду хвороб і шкідників конопель посівних та заходам захисту культури. Водночас ці питання не були предметом експериментальних досліджень автора, тому доцільно було б скоротити цей матеріал або більше зосередити увагу на аспектах, безпосередньо пов'язаних із тематикою дисертації.

У підрозділі 2.2 «Характеристика погодних умов у роки досліджень» графічний матеріал доцільно було б доповнити середніми багаторічними показниками, що дало б змогу об'єктивніше порівняти погодні умови років досліджень із кліматичною нормою та підвищило б інформативність і наочність представленого матеріалу.

У підрозділі 2.3 «Матеріал та методика досліджень» (дослід 3) потребує додаткового обґрунтування вибір лише норм висіву 1 та 2 млн схожих насінин/га. Доцільним було б дослідження ширшого діапазону норм висіву з меншим інтервалом між варіантами, що дало б змогу точніше визначити оптимальну густоту посіву та повніше оцінити реакцію культури на зміну цього чинника.

У тексті дисертаційної роботи зустрічаються поодинокі стилістичні та технічні неточності. Зокрема, в окремих випадках допущено некоректне перенесення позначень одиниць вимірювання та скорочень на новий рядок. Відповідно до вимог редакційного оформлення, не допускається розрив між числовим значенням і одиницею вимірювання або скороченим позначенням, наприклад: 2 / млн/га, 9 / %, 15,7 / °C, 59 / рослин/м², 0,2 / л/т, 200 / кг/га тощо.

Під час рецензування дисертаційної роботи виникли такі питання, які потребують додаткового пояснення здобувачем:

1. У висновках наведено результати кореляційного аналізу. Наскільки ці залежності можуть бути використані для прогнозування врожайності в інших ґрунтово-кліматичних умовах України?

2. У рекомендаціях зазначено можливість повторного вирощування конопель. Які потенційні ризики (фітосанітарні, агрохімічні чи екологічні) можуть виникати за тривалого застосування таких посівів?

3. У рекомендаціях наведено конкретні торгові назви препаратів. Чи можна вважати отримані результати універсальними для інших препаратів із аналогічними діючими речовинами або механізмом дії?

4. Які результати проведених досліджень, на Вашу думку, мають найбільшу наукову та практичну цінність і можуть бути найшвидше впроваджені у виробництво?

Зазначені зауваження носять рекомендаційний характер, не є принциповими та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи і не зменшують її наукової та практичної цінності. Сподіваємось, що висловлені

запитання та зауваження сприятимуть подальшому науковому росту і вдосконаленню автора дисертації

Присяжнюк Олег Іванович – доктор сільськогосподарських наук, професор, директор Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України.

При загальному позитивному враженні дисертація має питання для дискусії та деякі зауваження, які необхідно врахувати автору в майбутній дослідницькій діяльності.

1. У Розділі 1 огляд літератури є ґрунтовним, проте недостатньо представлено порівняльний аналіз сучасних європейських технологій вирощування конопель подвійного призначення; доцільно було б також повніше систематизувати характеристику сортового різноманіття *Cannabis sativa* L. української селекції, задіяного у досліджах.

2. Дослідження виконано у виробничих умовах на значних площах, що безумовно підвищує їх практичну цінність, проте ускладнює строгий факторний контроль. У Розділі 2 доцільно було б чіткіше висвітлити схему забезпечення повторностей та рандомізації, а також обґрунтувати відмову від класичного дрібноділянкового методу закладання дослідів.

3. При описі фенологічних фаз росту та розвитку конопель посівних більш доцільно було б скористатися універсальною шкалою ВВСН, яка широко застосовується в міжнародній практиці й забезпечує можливість порівняння результатів з дослідженнями інших науковців. А для оцінки вологозабезпечення років доцільно було б навести інтегральні агрокліматичні показники (ГТК або коефіцієнт суттєвості відхилень елементів погоди).

4. Установлюючи ефективність гербіцидів Стомп (пендиметалін) і Зенкор Ліквід (метрибузин), автору варто було приділити увагу питанню їх офіційної реєстрації та регламентів застосування саме на посівах конопель посівних в Україні, оскільки це має принципове значення для практичного впровадження наданих рекомендацій.

5. Автор слушно вказує на потребу подальшого вивчення механізму дії стимуляторів росту гумінової природи; водночас у Розділах 4–6 бракує аналізу хімічного складу застосованих препаратів (1R Seed treatment, Zinovii grand, Ultra Boost) та обґрунтування диференціації їх доз, що ускладнює відтворюваність результатів.

6. Висновок про практичну рівноцінність попередників (пшениця озима, кукурудза на зерно, беззмінний посів конопель) зроблено на обмеженому їх наборі. Доцільно було б розширити перелік попередників, зокрема за рахунок бобового компонента, що дало б змогу повніше оцінити реакцію культури.

7. Оскільки робота присвячена культурі подвійного призначення, якісні показники соломи й трести (номер трести, вихід і якість волокна) висвітлено недостатньо. Їх включення посилює б обґрунтування рекомендованих норм висіву для волоконного напрямку використання.

8. У зв'язку зі значним диспаритетом та волатильністю цін на матеріально-технічні ресурси й отриману продукцію, у Розділі 7 доцільно було б доповнити

економічний аналіз розрахунком точки беззбитковості та оцінкою чутливості показників до зміни цін.

Висловлені зауваження мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Дідур Ігор Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, директор ННІ агротехнологій та природокористування Вінницького національного аграрного університету.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, повноту методичної основи досліджень, високий рівень обґрунтування вибору теми та об'єктів досліджень, теоретичне та практичне значення, виникли деякі зауваження, запитання та побажання:

1. По тексту дисертації назву виду *Cannabis saliva* L. подано з порушенням міжнародних правил біологічної номенклатури. Відповідно до загальноприйнятих вимог, латинська бінарна назва виду {*Cannabis saliva*} має подаватися курсивом, тоді як скорочене позначення автора таксону (L.) курсивом не виділяється. Доцільно було б уніфікувати написання видової назви впродовж усього тексту роботи відповідно до цих норм.

2. У вступі інформацію щодо зв'язку дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами та грантами подано недостатньо узгоджено з хронологічними межами виконання дослідження (2023-2025 рр.). Зокрема, тематика «Інноваційні прийоми підвищення продуктивності та поліпшення якості врожаю сільськогосподарських культур для цільового використання» (№ 0120U101840, від 03.04.2020 р.) започаткована у 2020 році, однак у роботі не зазначено термін її завершення, що ускладнює визначення повного періоду реалізації та ступеня інтеграції результатів дисертації. Аналогічне зауваження стосується тематики «Ефективність гумінових речовин та інгібіторів азоту в технологіях вирощування сільськогосподарських культур» (№ 0123U102826, від 07.06.2023 р.), для якої також не наведено кінцевого терміну виконання. Доцільно конкретизувати період її реалізації та зв'язок з етапами виконання дисертаційного дослідження. Крім того, облікові картки ініціативних науково-дослідних тематик доцільно було б винести в додатки, що забезпечило б належне документальне підтвердження та відповідність вимогам до оформлення наукових праць.

3. На стор. 10-11 список опублікованих праць за темою дисертації оформлено з дотриманням стилю APA, хоча потрібно було б це зробити відповідно вимог ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»; у першому джерелі пропущено рік видання.

4. У розділі 2 «УМОВИ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ» у п.п. 2.1. «Агрохімічна характеристика ґрунтів» на стор. 46 Рис. 2.2 «Схема землекористування і локація проведення польових досліджень» не містить інформації про точне розташування дослідних ділянок. Для забезпечення наукової точності та репрезентативності результатів доцільно було б додати координати (широта і довгота) або інший чіткий орієнтир місцезнаходження експерименту. Це дозволило б однозначно ідентифікувати ділянки та підвищить достовірність поданих даних. До того ж на стор. 47, у Таблиці 2.1 «Забезпеченість дослідної ділянки елементами живлення», не зазначено, у якій лабораторії проводився

агрохімічний аналіз ґрунту та за якою методикою або стандартом визначали вміст елементів живлення. Для забезпечення прозорості, відтворюваності результатів і відповідності науковим вимогам доцільно включити ці дані.

5. У підрозділі 2.2 «Характеристика погодних умов у роки досліджень» у Рис. 2.3 «Динаміка середніх температур протягом вегетаційного періоду (2023-2025 рр.)» та Рис. 2.4 «Розподіл опадів у місці розміщення дослідів за даними локальних метеостанцій» не наведено середніх багаторічних показників для даного регіону. Включення таких даних є рекомендованим для оцінки відхилень погодних умов у роки експерименту від кліматичної норми, що дозволяє коректніше інтерпретувати результати досліджень та забезпечує наукову обґрунтованість висновків.

6. У підрозділі 3.1 «Вплив умов років вирощування на сегетальну рослинність і продуктивність агроценозів» у Рис. 3.1 «Урожайність насіння у 2023-2025 рр.» відсутня статистична обробка експериментальних даних, що ускладнює оцінку достовірності отриманих результатів. Крім того, показники урожайності соломи залежно від умов років та застосування гербіцидів наведені у таблиці 3.1 як середнє значення по роках, а не по окремих варіантах дослідів, що обмежує можливість проведення коректного порівняння варіантів.

7. У підрозділі 3.2 «Вплив бур'янів на формування урожайності насіння і соломи» у Рис. 3.3 «Видовий склад сегетальної рослинності у варіантах дослідів 1 (%)» наведено відносні показники (%) для окремих видів, проте з наданих даних не можна оцінити їх агрономічне значення (низький чи високий рівень забур'яненості). Для коректної інтерпретації доцільно додати показник ЕПШ (економічний поріг шкодочинності), що дозволяє кількісно оцінити вплив бур'янів на агроценози та порівняти ефективність варіантів дослідів.

8. У підрозділі 3.3 «Ефективність застосування гербіцидів» на стор. 72 Рис. 3.8 «Відсутність бічних коренів у рослин конопель під дією гербіциду Стомп (3 л/га)» подано у формі, яка не повністю відповідає вимогам до ілюстративного матеріалу (відсутні кількісні показники, масштаби, статистична обробка). Для дотримання академічних стандартів доцільно було б перенести цей рисунок у додатки як ілюстративний матеріал та зосередити у тексті аналітичний опис ефекту гербіциду на кореневу систему з наведенням кількісних характеристик.

9. На стор. 77 Рис. 3.10 «Залежність урожайності насіння (угорі) та соломи (унизу) від застосування гербіцидів, 2023-2025 рр.» у примітках не зазначено значення червоної пунктирної осі. Для забезпечення коректного тлумачення графіка та повноти наукового викладу доцільно додати пояснення, 12. що вона позначає.

10. У розділі 4 на Рис. 4.2 «Графік регресії урожайності насіння від висоти рослин» урожайність наведено в ц/га, тоді як в інших розділах і таблицях роботи показники подано в т/га. Для узгодженості оформлення та коректного порівняння результатів усі дані слід подати у т/га.

11. У підрозділі 4.2 «Вплив удобрення і застосування стимуляторів на врожайність насіння і соломи» у Рис. 4.3, Рис. 4.4, Рис. 4.5 та інших графіках відсутні відомості про статистичну обробку результатів експерименту. Для забезпечення наукової достовірності та відтворюваності даних необхідно включити інформацію про методи статистичної обробки (середнє значення,

стандартне відхилення, НІР або інші показники), що можна подати у примітках до рисунків або в додатках.

12. У дисертаційній роботі відсутній підрозділ, присвячений енергетичній оцінці ефективності розробленої технології вирощування продуктивності конопель посівних. Включення такого підрозділу є важливим для комплексної оцінки агроценозів, оскільки дозволяє визначити співвідношення витрат енергії на виробничі операції та отриманої біомаси (насіння, соломи), що є стандартною практикою у сучасних агротехнологічних дослідженнях і підвищує наукову цінність роботи.

13. Текст дисертаційної роботи викладено з наявністю мовних, орфографічних, пунктуаційних і стилістичних помилок, що не в повній мірі відповідає вимогам наукового стилю викладу.

Проте, зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Овсяника Олександра Олександровича.

Поспелов Сергій Вікторович, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І. Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Роботу оцінено позитивно.

Результати відкритого голосування:

«За»	<u>5</u>	членів ради,
«Проти»	<u>0</u>	членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Овсянику Олександру Олександровичу

ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство
за спеціальністю 201 Агрономія

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Сергій ПОСПЕЛОВ

ЗАВІРЯЮ
Начальник відділу кадрів Полтавського
державного аграрного університету

Олена Олександрівна

